

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в період дії ВОЄННОГО СТАНУ

Алла РИБАЛКО, керівник експертної групи з питань вищої освіти та освіти дорослих директорату фахової передвищої, вищої освіти Міністерства освіти і науки України
кандидат фізико-математичних наук, доцент

13 грудня 2022 року
м. Київ

ОСВІТНЄ ЗАКОНОДАВСТВО:

- *Конституція України;*
- *ЗУ «Про освіту»;*
- *ЗУ «Про фахову передвищу освіту»;*
- *ЗУ «Про повну загальну середню освіту»;*
- *ЗУ «Про вищу освіту»;*
- *ЗУ «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;*

ВАЖЛИВЕ ЗАКОНОДАВСТВО:

- *УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» – введено з 24 лютого 2022 року, продовження строку дії воєнного стану – до 19 лютого 2023 року. Воєнний стан та загальна мобілізація в Україні продовжені строком на 90 діб – до **19 лютого 2023 року**. Відповідний Закон від 16.11.2022 № 2738-IX набрав чинності 18 листопада 2022 року;*
- *ЗУ «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;*
- *ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу»;*
- *ЗУ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»;*
- *ЗУ «Про правовий режим воєнного стану».*

ВАЖЛИВІ ПОВНОВАЖЕННЯ МОН:

Закон України «Про освіту» (зміни з 15.03.2022), стаття 57-1. Державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану

«ЦОВВ у сфері освіти і науки здійснює нормативно-правове забезпечення функціонування системи освіти і науки та видає накази з питань створення безпечного освітнього середовища, організації здобуття освіти, освітнього процесу та з інших питань у сфері освіти і науки, не врегульованих законом в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду). Строк дії таких наказів не може перевищувати строк особливого періоду. Такі накази не є регуляторними актами та підлягають державній реєстрації лише у разі, якщо стосуються прав, свобод, законних інтересів та обов'язків громадян і юридичних осіб.»

ВАЖЛИВІ НПА:

Постанова КМУ від 16 березня 2022 р. № 295 «Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюють підготовку здобувачі вищої освіти, в умовах воєнного стану»— продовжує термін дії сертифікатів про акредитацію освітніх програм (спеціальностей, напрямів підготовки), чинних на 24 лютого 2022 року, до 1 липня року, наступного за роком припинення або скасування воєнного стану в Україні;

Постанова КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня 2022 р. № 599);

ВАЖЛИВІ НПА:

Постанова КМУ від 27 січня 1995 р. № 57 «Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України» (пункт 2-6);

Наказ МОН від 08.02.2022 № 130 «Про затвердження Порядку визнання у вищій і фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16 березня 2022 року за №328/37664;

ЗАКОНОПРОЄКТНА РОБОТА:

8095 від 04.10.2022 Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості вищої освіти;

8050 від 19.09.2022 Проект Закону про внесення змін до статті 42 Закону України «Про вищу освіту» щодо забезпечення демократичних засад управління закладами вищої освіти (альтернативні 8050 – 1, 2, 3, 4);

8228 від 24.11.2022 Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо завершення 2022/2023 навчального року та проведення вступної кампанії 2023 року (альтернативні 8228 – 1, 2).

Вплив військової агресії Росії на освіту в Україні

- ✓ *14,33 млн українців перетнули кордон з країнами ЄС з 24 лютого 2022 року (за даними ЮНЕСКО)*
- ✓ *440 дітей загинули, 820 отримали поранення*
- ✓ *Пошкоджено 2667 закладів освіти, повністю зруйновано 331*
- ✓ *Пошкоджено 157 закладів ФПВО та вищої освіти, 21 повністю зруйновано*
- ✓ *Пошкоджено 157 закладів ФПВО та вищої освіти, 21 повністю зруйновано*

Новий сенс рівнодоступної та безпечної освіти

- ✓ *Порядок прийому до вищої освіти у 2022 році дозволив створити максимально безпечні умови для прозорого та незалежного оцінювання, забезпечивши об'єктивність та мінімізуючи корупційні ризики*
- ✓ *Замість традиційних вступних іспитів у 2022 році проходили національний мультипредметний тест (НМТ), магістерський комплексний тест (МКТ), магістерський тест навчальної компетентності (МТНК).*
- ✓ *Тимчасові екзаменаційні центри організовано в 32 країнах (51 центр за кордоном)*

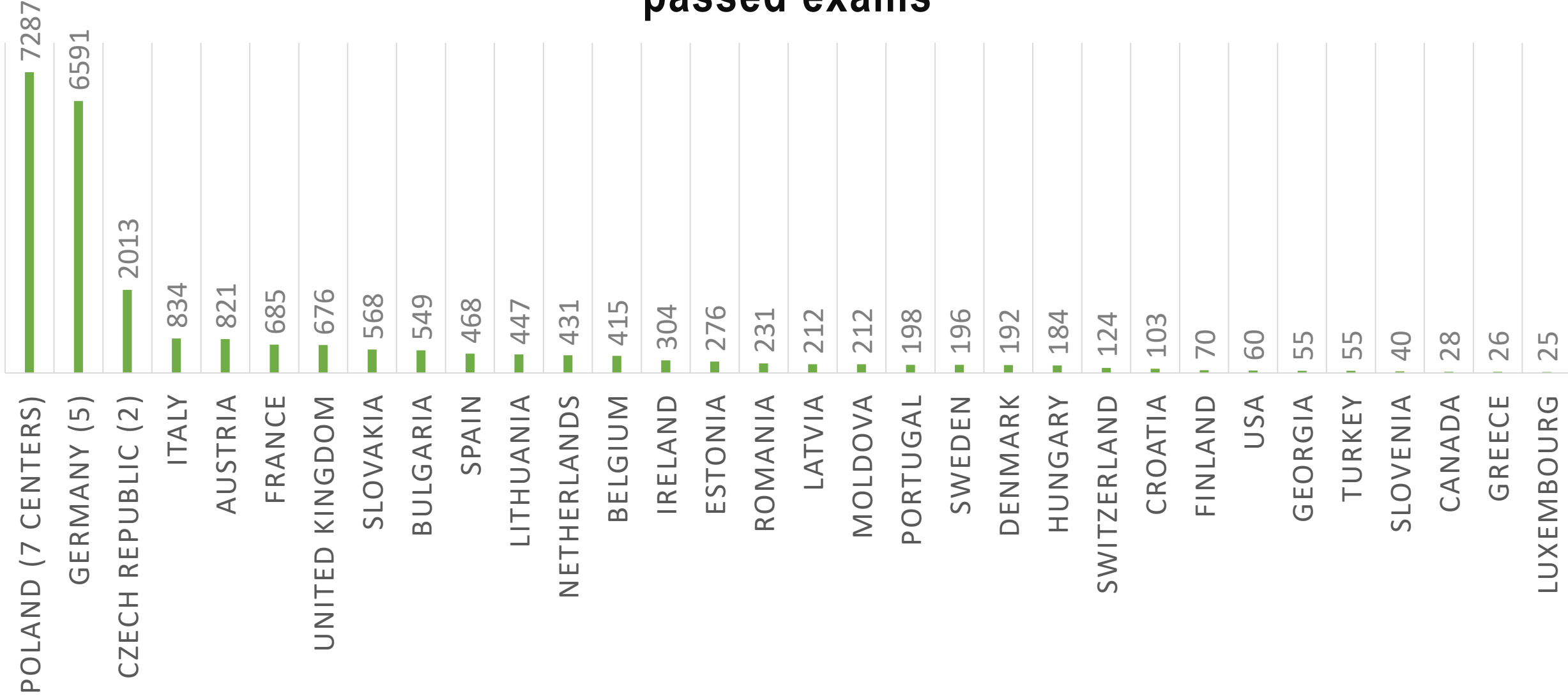
Деякі підсумки вступної кампанії для здобуття вищої освіти у 2022 році

- ✓ 214 388 абітурієнтів склали НМТ, 24 376 склали НМТ та магістерські тести за кордоном
- ✓ Тимчасові екзаменаційні центри організовано в 32 країнах (51 центр за кордоном)
- ✓ 0,5 млн. абітурієнтів вступили до фахових передвищих та вищих ЗО для здобуття ступеня фахового молодшого бакалавра, молодшого бакалавра, бакалавра та магістра

Новий 2022/2023 навчальний рік розпочався для ЗВО з:

дистанційною освітою (онлайн) 37% ЗВО,
з очною формою навчання (офлайн) – 9% ЗВО
змішаним навчанням – 54% ЗВО

TEMPORARY EXAMINATION CENTERS ABROAD, persons passed exams

Нормативна робота: плануємо вступну кампанію 2023 року

МОН розмістило на громадське обговорення проєкт Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2023 році.

<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-poryadku-prijomu-na-navchannya-dlya-zdobuttya-vishoyi-osviti-v-2023-roci>

*Зауваження та пропозиції до проєкту прийматимуть у формі порівняльної таблиці до **27 грудня 2022 року** (державний експерт – Ольга Леонтєєва)*

Передбачено проведення національного мультипредметного тесту (НМТ), який складатиметься з чотирьох обов'язкових предметів (української мови, математики, історії України та іноземної мови).

На магістратуру вступників зараховуватимуть за результатами єдиного вступного іспиту (ЄВІ) для всіх спеціальностей та єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) для окремих спеціальностей.

Передбачено зберегти усі пільги та пільгові категорії, зокрема для жителів тимчасово окупованих територій

МЕТА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- реалізація особистісного потенціалу кожного здобувача освіти і розвиток його здібностей (наукових, творчих (креативних) та інноваційних);
- задоволення потреб економіки та суспільства в компетентних фахівцях, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках праці.

ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- створення **безпечного** середовища;
- забезпечення **якості** освіти;
- підготовка здобувачів освіти до професійної діяльності;
- формування особистості, цінностей та переконань здобувачів освіти, реалізація їх здібностей та обдарувань, підготовка до національного спротиву;
- реалізація підходів студентоорієнтованого навчання;
- індивідуалізація навчання, створення можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії та академічної мобільності здобувачів освіти;

ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- досягнення здобувачами результатів навчання, передбачених **стандартами освіти** та відповідними освітніми програмами (*наказ МОН від 21.03.2022 № 265 «Про проведення атестації випускників закладів фахової передвищої, вищої освіти» скасовано наказом МОН від 10.11.2022 №1003*);
- поєднання в освітньому процесі теоретичного та практичного навчання, наукової, творчої (мистецької) та інноваційної діяльності;
- забезпечення академічної доброчесності в закладі вищої освіти;
- створення умов для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами.

ВОЄННИЙ СТАН: РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- зміни до ЗУ «Про освіту» (ст. 57¹) - здобувачам освіти, працівникам закладів освіти, установ освіти, наукових установ, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період), були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду **гарантується**, зокрема, організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників;

ВОЄННИЙ СТАН: РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- наказ МОН від 07.03.2022 № 235 «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану»;
- лист МОН від 04.04.2022 № 1/3874-22 «Щодо організації дистанційного навчання» та від 18.10.2022 № 1/12253-22 «Про використання безкоштовних цифрових ресурсів для дистанційного і змішаного навчання» (про надання безкоштовного доступу до онлайн-курсів (понад 20 тис.) для українських здобувачів фахової передвищої та вищої освіти світовими освітніми онлайн-платформи Coursera, Udemy та edX (з березня 2022 р.), та можливість безкоштовного доступу до ліцензійних інструментів організації дистанційного та змішаного навчання компаній Google та Zoom (з серпня 2022 р.));

ВОЄННИЙ СТАН: РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

- лист МОН від 21.04.2022 № 1/4334-22 «Про рекомендації стосовно окремих питань завершення 2021/2022 навчального року у закладах вищої, фахової передвищої освіти» (врегульовувалося питання відновлення освітнього процесу та тривалості навчального року, проведення атестації здобувачів, замовлення, видачі, обліку документів про освіту та їх дублікатів, переведення здобувачів освіти);
- Лист МОН від 27.06.2022 № 1/7035-22 «Про підготовку до початку та особливості організації освітнього процесу в 2022/23 навчальному році»;
- Лист МОН від 15.10.2022 № 1/12157-22 «Про визначення формату освітнього процесу»

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВОЄННОГО СТАНУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ

ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ:

- всебічна підтримка працівників та здобувачів освіти, які зі зброєю в руках встали на захист Батьківщини;
- створення безпечних умов навчання та праці для усіх учасників освітнього процесу, зокрема з урахуванням досвіду роботи закладів освіти в умовах воєнного часу
- забезпечення якості освіти.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВОЄННОГО СТАНУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **здійснення освітнього процесу** за очною, змішаною або дистанційною формами здобуття освіти з **урахуванням безпекової ситуації в регіоні**;
- **рішення про здійснення освітнього процесу** за обраною формою **погоджується** з обласними, Київською міською військовими (військово-цивільними) адміністраціями;
- погодження з іншими закладами освіти, науковими установами, закладами культури, спорту тощо (у тому числі в інших населених пунктах або регіонах) **можливості використання їх матеріальної бази** для проведення в традиційному форматі освітнього процесу, окремих видів занять або освітніх компонентів;

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВОЄННОГО СТАНУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ

- провадження освітнього процесу в традиційному або змішаному форматах в приміщеннях або будівлях закладу освіти тільки **в межах розрахункової місткості споруд цивільного захисту** (застосовувати розподіл навчального часу в межах годин (змін) впродовж дня, годин (змін) і днів впродовж тижня, годин (змін), днів та тижнів впродовж місяця або семестру тощо);
- **допомога колегам з інших закладів освіти**, зокрема тимчасово переміщених, на підставі наказів про тимчасове переміщення, договорів про співпрацю, що передбачають взаємну безоплатну підтримку або компенсацію витрат, а в разі систематичної експлуатації майна – на підставі договорів про тимчасове спільне користування майном або оренду відповідно до законодавства;

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВОЄННОГО СТАНУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **безумовне переривання освітнього процесу**, що здійснюється в будівлі, приміщенні закладу освіти, у разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення;
- **забезпечити технічну готовність споруд** цивільного захисту для укриття учасників освітнього процесу, провести необхідні підготовчі роботи з урахуванням законодавства;
- запропонувати здобувачам освіти вибіркові дисципліни, орієнтовані на **підготовку** громадян України до **національного спротиву**;
- сприяння здобувачам і випускникам, що перебувають в ЗСУ, ТО, на тимчасово окупованій території, зоні воєнних дій тощо надання, у разі потреби, академічних відпусток та поновлення до складу студентів для проходження атестації в будь-який час.

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: МОНІТОРИНГ

Моніторинг проводився ДСЯО, НАЗЯВО в період з 05 по 14.09.2022

РЕЗУЛЬТАТИ

ЗФПО та ЗВО підтвердили свою спроможність забезпечити повноцінний освітній процес в очній, змішаній (очно-дистанційній) або дистанційній формах в умовах воєнного стану:

- більшість ЗВО обрали дистанційний (37 %) та змішаний (очно-дистанційний) (54 %) формати роботи;
- системи внутрішнього забезпечення якості продовжують функціонувати та підтримуватись на належному рівні;

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: МОНІТОРИНГ

- на думку кожного четвертого (25,1 %) з опитаних здобувачів вищої освіти та кожного восьмого (12,8 %) учасника опитування з числа здобувачів фахової передвищої освіти, рівень безпеки організації освітнього процесу **в офлайн форматі є низьким**; про недостатній рівень захисту під час очного навчання вказали 17,3 % студентів ЗВО та 12,3 % – коледжів;
- достатнім рівнем безпеки в офлайн форматі вважають 49,4% здобувачів ЗФПО та 36,4 % здобувачів ЗВО;

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: МОНІТОРИНГ

- 55,5 % працівників ЗВО вважають офлайн форму навчання безпечною в нинішніх умовах (достатній та високий рівні) (цей показник виріс більш як на 20 % порівняно із серпневим результатом); а **кожен четвертий** вказує на **недостатній або низький рівні безпеки** організації освітнього процесу в офлайн форматі;
- 84,9% науково-педагогічних працівників ЗВО і відповідно 74,3% здобувачів поінформовані і знають про наявність таких приміщень і відповідно **7,8% НПП та 19,9% здобувачів не знають про наявність таких приміщень.**

ОСОБЛИВА УВАГА

- Мова викладання + мова спілкування зі студентами;
- Забезпечення виконання постанови КМУ від 28 жовтня 2022 р. №1224 «Про затвердження Порядку переведення на навчання за державним замовленням окремих категорій здобувачів фахової передвищої, вищої освіти, які зараховані до закладів фахової передвищої, вищої освіти до 2021 року включно на місця, що фінансуються за кошти фізичних та/або юридичних осіб»;
- Перетин кордону здобувачами освіти та науково-педагогічними працівниками.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!